

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 79/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Покрајински заштитник грађана Аутономне Покрајине Војводине
Омбудсман

БЕОГРАДСКИ СЕНТАР
ЗА ЛЈУДСКА ПРАВА

дел. бр. 32163 датум: 03.11.2014.г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Сремској Митровици

Београд, октобар 2014. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПОСЕЋЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Сремској Митровици
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Покрајински заштитник грађана - омбудсман АП Војводине и удружење Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	23. октобар 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Стеван Арамбашић, заменик Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана</p> <p>Чланови тима: Јагода Вјешгица, Стручна служба Покрајинског омбудсмана, Никола Ковачевић, Београдски центар за људска права, Драган Божовић, Београдски центар за људска права Милена Васић, Београдски центар за људска права</p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи у Сремској Митровици остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију, без обзира на њен степен тајности.

Лишавање слободе и идентификација нерегуларних миграната и тражиоца азила

У препоруци НПМ бр. 75-6/14 у погледу утврђивања идентитета странаца наведено је следеће: *„Странца затеченог на територији Републике Србије без исправа подобних за доказивање идентитета, странца који је незаконито ушао на територију Републике Србије, као и сваког другог странца који нема доказ да на територији Републике Србије борави законито, полицијски службеници спровеиће до најближе полицијске станице, где ће одмах приступити провери, односно утврђивању његовог идентитета претрести га ради проналажења личних исправа и докумената, као и обавити проверу и уношење података у прописане евиденције.“*

Пракса поступања према странцима затеченим на територији ПУ Сремска Митровица различита је у зависности од тога да ли је затечено лице нерегуларни мигрант или тражилац азила. Када се каже тражилац азила, мисли се пре свега на лица која су затечена са потврдом о израженој намери да се тражи азил и на лица која су пред полицијским службеницима ПУ Сремска Митровица изразили намеру да траже азил у Републици Србији. Са друге стране, нерегуларним мигрантима сматрају се лица која су затечена у вршењу прекршаја незаконитог преласка државне границе (чл. 65, ст. 1. Закона о заштити државне границе⁴ тј. чл. 84 ст.1 Закона о странцима⁵) или лица која су, у складу са Законом о потврђивању Споразума између Републике Србије и Европске заједнице о реадмисији лица која незаконито бораве⁶ враћена из Републике Хрватске.

Што се тиче поступања према нерегуларним мигрантима, пракса је да се затечено лице лишава слободе и спроводи у најближу полицијску станицу ради утврђивања идентитета. Идентитет се у највећем броју случајева утврђује тако што се странац дактилоскопира и фотографише⁷ а лични подаци попут имена, презимена, датума рођења, држављанства и др. се узимају на основу изјаве које само лице даје, а чију веродостојност није могуће проверити. Тако прикупљени подаци уносе се у електронску базу АФИС и ОКС. Уколико странац са собом поседује путну исправу или други документ издат у земљи порекла, као и друге исправе⁸ у којима су наведени његови лични подаци (лична карта за тражиоце азила издата у другој земљи, потврда о израженој намери за тражење азил издата у другој земљи, одлука о претеривању донета у некој од суседних земаља и слично), ти подаци се узимају као веродостојни и користе се у даљем поступању према странцу.

Када су у питању тражиоци азила поступање је другачије. Уколико је затечено лице изјавило намеру да тражи азил у Србији, то лице се спроводи до најближе полицијске станице где му се издаје потврда о изјављеној намери за тражење азила и оно се упућује у неки од центара за азил. Уколико затечено лице већ поседује потврду о израженој намери за тражење азила у Србији, полицијски службеник који је затекао странца провериће датум издавања потврде, тј. Провериће да ли је од издавања потврде протекло 72 часа. Уколико је потврда издата пре мање од 72 часа (важећа потврда која странцу омогућује законит боравак на територији РС), странаца ће се упутити у неки од центара за азил. Уколико је увидом у потврду утврђено да је потврда издата пре више од 72 часа, полицијски службеник ПУ Сремска Митровица поступиће према затеченом странцу као према нерегуларном мигранту. НПМ тим сматра да је овакво поступање пример

⁴ „Сл. гласник РС“, бр. 97/2008, у даљем тексту ЗЗДГ.

⁵ „Сл. гласник РС“, бр. 97/2008.

⁶ „Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 103/2007, у даљем тексту Споразум о реадмисији са Хрватском.

⁷ Припадници ПУ Сремска Митровица истакли су да у ситуацијама када се више десетина странаца лиши слободе нису у могућност да их све дактилоскопирају и фотографишу.

⁸ Истинитост података из тих исправа се не може проверити.

добре праксе који би могао послужити као модел поступања и другим полицијским управама. Тражиоци азила се не дактилоскопирају и не фотографишу.

Поступање по утврђивању идентитета

Након што се на претходно описан начин утврди идентитет нерегуларног мигранта, полицијски службеници подносе захтев за покретање прекршајног поступка због незаконитог преласка државне границе (чл. 65, ст. 1. ЗЗДГ тј. чл. 84 ст.1 ЗС). Увидом у ОКС евиденцију, за првих 9 месеци 2014. године поднето је 850 захтева за покретање прекршајног поступка.

Полицијски службеници са којима је НПМ обавио разговор истакли су проблем са радом Прекршајног суда у Сремској Митровици, Одељење суда у Шиду. Наиме, у Одељењу у Шиду нема дежурних судија током ноћних часова. Судије раде до 20 часова и уколико се догоди да нерегуларни мигранти буду затечени ноћу, може се десити да након лишења слободе проведу и до 12 часова у полицијској станици чекајући да буду изведени пред прекршајног судију. Како се ова лица често налазе у групама, догађа се да и по више десетина лица проведе ноћ у полицијској станици, јер не могу бити приведена судији за прекршаје. Остаје нејасно по ком основу наведена лица бораве лишена слободе у полицијској станици, чекајући да буду изведени пред прекршајни суд, с обзиром да се у оваквим случајевима не доноси решења о задржавању.

Издавање потврде о израженој намери за тражење азила

Полицијски службеници ПУ Сремска Митровица странцима који изразе намеру да траже азил у Србији издају потврду о израженој намери, не правећи разлику између странаца који су путем поступка реадмисије враћена у Србију и странца који су затечени на територији Србије. Увидом у евиденцију издатих потврда, током 2014. године у седишту ПУ Сремска Митровица издато је 9 потврда о израженој намери да се тражил азил.

Остале мере које се предузимају према странцима

У разговору са НПМ тимом, полицијски службеници су изјавили да се лицу које је прекршајно кажњено новчаном казном, након плаћања казне уручује решење о отказу боравка. Уколико је новчана казна замењена казном затвора (због немогућности странца да је плати) или је казна затвора изречена као самостална, по одслужењу казне затвора, нерегуларним мигрантима се уручује решење о отказу боравка. Решење се уручује или тако што се странац по одслужењу казне спроведе у ПС где му се уручује решење или тако што припадник Одсека за странце, сузбијање илегалних миграције и трговине људима одлази у матичну службу КПЗ Сремска Митровица где странцу по отпуштању из Затвора уручује решење о отказу боравка са забраном уласка на територију Србије. У току 2014. године ова мера је изречена према 643 лица.

У току 2014. године није било упућивања у Прихватилиште за странце. Службеници ПУ Сремска Митровица истичу да су у досадашњој пракси странце упућивали у Прихватилиште само у случајевима када су неко лице затицали више пута или када је постојала сумња да је то лице починило кривично дело, али за то нису имали одговарајуће доказе за подношење кривичне пријаве.

Према речима полицијских службеника, ПУ Сремска Митровица учествује у спровођењу и редовног и скраћеног поступка реадмисије. Тако је у 2014. години путем реадмисије враћено у Србију 616 лица.

Сарадња са осталим ораганима

Уколико се затечено лице жали на неке здравствене тегобе, има очигледне повреде или полицијски службеници процене да му је неопходна лекарска помоћ, упућује се у здравствени центар у Шиду или Сремској Митровици. Полицијски службеници наводе добру сарадњу са овим здравственим центрима.

Орган старатељства се обавештава сваки пут када се међу нерегуларним мигрантима затекне малолетно лице, али службеници ПУ Сремска Митровица истичу да се службеници центра за социјални рад не одазивају сваки пут, већ само у случају када располажу одговарајућим смештајним капацитетима за малолетнике.

Сарадња са КПЗ у Сремској Митровици оцењена је као добра и полицијски службеници ПУ Сремска Митровица увек знају када се старнци отпуштају из Завода како би им уручили решење о отказу борвка.

Када се ради о сарадњи између РЦГП према Хрватској и ПУ Сремска Митровица, РЦГП преузима све странце који се у скраћеном поступку реадмисије враћају из Хрватске, док редован поступак спроводе искључиво ПУ чија се територијална надлежност простире до државне границе са Хрватском. РЦГП према Хрватској не врши идентификацију нерегуларних миграната, већ их прослеђује на даље поступање ПУ Сремска Митровица, чији полицијски службеници предузимају све остале радње према нерегуларним мигрантима: идентификацију, подношење захтева за покретање прекршајног поступка, доношење решења о отказу боравка, упућивање у Прихватлиште за странце и слично. Припадници ПС Шид учествују како у скраћеној, тако и у редовној процедури реадмисије.